

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Buitenlandse Zaken (Stikker), 4 jan. 1952

Mede voor Minuor.

Heden werd mij verzocht 12.30 bij Subardjo te komen, die mij een mededeling inzake de Blitar/Talisse te doen had. Ik nam Schürmann mee.

Subardjo, die ons met Pelaupessy samen ontving begon met ons een nota te overhandigen, luidende: ' Het bericht dat de Nederlandse Regering heeft vernomen, dat op 7 December 1951 op last van de havencommandant te Tandjong Priok een lading wapens en ontplofbare stoffen van het s.s. Blitar in beslag is genomen, is juist. De zaak heeft zich als volgt toegedragen.

Bij aankomst van de Blitar heeft de gezagvoerder verzuimd mededeling te doen van de voor Irian bestemde lading van wapens en ontplofbare stoffen waartoe hij volgens de bestaande bepalingen (ordonnantie 30 Mei 1939 opgenomen in Indonesisch Staatsblad 1939 nr. 278) is verplicht. Op zichzelf al in overtreding meende deze gezagvoerder de vraag, of er zich wapens en munitie aan boord bevonden, welke deel zijn van de lading van de Blitar, zoals die is vervat in het havenrapport, ontkennend te moeten beantwoorden.

Aangezien echter bij onderzoek is gebleken dat de mededeling van meerbedoelde gezagvoerder niet op waarheid berustte, is gerechtvaardigde twijfel ontstaan of de in de lijst van de nota van het HC dd. 15 December 1951 vermelde goederen inderdaad voor uitoefening der normale overheidstaak bestemd zouden zijn.

Geleid door deze twijfel en de zware taak, die de Indonesische Regering heeft voor de handhaving van de veiligheid in Indonesië, heeft de Indonesische Regering gemeend de maatregel van de havencommandant te Tandjong Priok te moeten sanctionneren, waarvoor artikel 5 van het Barcelona-statuut wel ruimte laat (zie ook art. 17 van het verdrag van Geneve van 19 December 1923).

Eventuele strafvervolgung van de gezagvoerder van de Blitar is geheel in handen der Indonesische justitiële autoriteiten.

De beslissing ten aanzien van de Talisse, welke zeer kort op het Blitar-geval volgde kon psychologisch gesproken geen andere zijn dan hetgeen hierover reeds mondeling is medegedeeld. Anders dan bij de Blitar is de voor particulieren bestemde lading springstoffen van de Talisse voor Irian vrijgegeven, zodat in dit geval aanhouding zich beperkt tot een klein gedeelte van de 170 ton lading, welke door de Talisse is aangevoerd.

Door de gespannen atmosfeer, die intussen is geschapen, meent de Indonesische Regering beslissing over de aangehouden goederen voor eerst te moeten opschorten. Zou namelijk niet van wijs beleid getuigen indien in de gegeven omstandigheden een beslissing zou worden geforceerd, welke mogelijk tot verscherping van de verhoudingen tussen Nederland en Indonesië zou leiden, hetgeen naar het inzicht van de Indonesische Regering ook niet de bedoeling kan zijn van de Nederlandse Regering.

uiteenzetting is duidelijk, dat de Indonesische Regering pijnlijk getroffen is dat de Nederlandse Regering deze ongezochte incidenten te baat heeft genomen om de onderhandelingen tot dusver nog geen voortgang te doen vinden.

De Indonesische Regering stelt er prijs op te verklaren, dat de bedoeling der onderhandelingen juist is om een goede verstandhouding tussen Nederland en Indonesië te bewerkstelligen.'

Na lezing gaf ik te kennen, dat ik de inhoud zonder op dat moment in details te willen treden

wel zeer onbevredigend achtte. Speciaal omdat de daarin aangenomen houding der Indonesische Regering het aanvangen der besprekingen in Den Haag onmogelijk maakte. De daaruit voortvloeiende onaangename consequenties waren uitsluitend aan schuld van de Indonesische Regering te wijten.

Verder wees ik erop, dat uit de nota nog altijd niet blijkt, welk rechtsstandpunt de Indonesische Regering inneemt met name niet, of zij hier geval van invoer aanwezig acht, hetwelk een a priori standpunt ten aanzien van Irian zou impliceren. Subardjo antwoordde dat dit punt opzettelijk uit de nota was weggelaten, omdat men de stemming door het aanvoeren daarvan niet wilde bederven. Ik moge hier vermelden, dat de inhoud van art. 5 van de Conventie van Barcelona, waarop in de nota een beroep is gedaan, grond was waarom ik reeds eerder ons beroep op die conventie zwak achtte; immers in een land waar nog steeds de staat van oorlog en beleg heerst, moeten de in genoemd artikel bedoelde voorwaarden, die afwijking toelaten, wel aanwezig worden geacht.

Hierna zette Pelaupessy uiteen hoe uiterst moeilijk het voor de Indonesische Regering was om deze onaangename kwestie tot een voor beide partijen bevredigende oplossing te brengen. Het was ons welbekend zo zeide hij, dat het Indonesische publiek in grote meerderheid eigenlijk maar het liefste zag, dat er van de onderhandelingen in Den Haag niets kwam en daarom nimmer zou accepteren, dat de Regering ter wille van die onderhandelingen inzake de wapentransporten bakzeil zou halen. De Regering van haar kant wilde alles doen om de verhouding met Nederland te verbeteren en hechtte daarom veel waarde aan het doorgaan en slagen der besprekingen in Den Haag. Zij hoopte daarom dat de Nederlandse Regering bereid zou zijn voorlopig met dit antwoord op haar nota genoegen te nemen en de onderhandelingen te laten aanvangen.

Onzerzijds werd daartegenover gesteld, dat men toch moeilijk van de Nederlandse Regering kon verlangen, dat zij zou terugkomen op haar standpunt dat een prealabele oplossing van de wapenkwestie voorwaarde was voor haar bereidheid tot onderhandelen met Supomo. In dit verband wezen wij erop, dat de Indonesische nota geen enkele indicatie inhield omtrent de wijze waarop het wapengeschil zou kunnen worden opgelost. Pelaupessy gaf dit toe, doch verzocht toch vooral rekening te willen houden met de enge grenzen, die aan het beleid van de Indonesische Regering door de van de besprekingen in Den Haag afkerige publieke opinie zijn gesteld. De Indonesische Regering had werkelijk haar uiterste best gedaan om zo ver te gaan als maar enigszins mogelijk was en alles te vermijden wat tot verscherping der verhoudingen zou kunnen leiden. In dit verband vermeldde hij 'off the record', dat niet alleen de gezagvoerder in gebreke is gebleven, maar dat de Indonesische Regering ook beschikte over rapporten, waaruit bleek, dat de steekproeven genomen waren in verscheidene met 'dynamiet' gemerkte kisten en dat daarbij gebleken is, dat deze brenguns inhielden. Juist omdat men de zaak niet op de spits wilde drijven, was hiervan in de nota geen melding gemaakt, doch wij zouden wel begrijpen, dat de tegenstanders der regeringspolitiek hieruit nieuwe brandstof hadden geput voor het vuur van hun wantrouwen tegen Nederland.

Dezerzijds werd toen teruggerepen op het oude voorstel om de hele zaak voor te leggen aan het Uniehof of het Internationale Hof van Justitie. Op vermelding van het Uniehof werd zoals verwachtbaar niet ingegaan; aan voorlegging aan het Hof van Justitie werd inhaerent geacht het bezwaar dat het hele Nieuw-Guineaprobleem dan voor een internationaal forum zou worden gebracht in plaats van getweeën tot oplossing te geraken.

Toen het gesprek op zeer vertrouwelijke wijze 'off the record' werd voortgezet, kwam de gedachte naar voren of het Indonesische standpunt voor de Nederlandse Regering wellicht iets minder onaanvaardbaar zou kunnen worden gemaakt door eraan toe te voegen een voorstel om de oplossing van het wapengeschil te maken tot agendapunt van de met Supomo te voeren besprekingen. Subardjo en Pelaupessy zeiden dit met de andere leden van het Kabinet te willen bespreken en te zullen trachten alsnog machtiging te krijgen om een zodanig voorstel te doen,

waaromtrent zij mij morgenochtend zouden berichten. Onzerzijds werd met nadruk gesteld, dat nog geenszins kon worden gezegd of de in haar huidige vorm onaanvaardbare nota daardoor acceptabel zou worden.

Zonder op de verdere ontwikkeling vooruit te willen lopen meen ik goed te doen reeds thans te vermelden, dat wij van het onderhoud de indruk meenamen, dat Subardjo en Pelaupessy oprecht waren in hun streven om een minnelijke oplossing te bereiken. Wat Pelaupessy zeide van de stemming onder het Indonesische publiek is, wat pers en Parlement betreft, ongetwijfeld waar. Zelfs is het voor de goed willende Ministers in het Kabinet uiterst moeilijk om hun fellere collega's van overijlde beslissingen (terugroepen van de Missie Supomo, eenzijdige opzegging van de Unie etc.) af te houden. Oschoon ik volkomen begrijp dat er ook voor de Nederlandse Regering analoge moeilijkheden zijn, zou ik toch willen aanbevelen om te bedenken, dat wij hier met een jong en onervaren land te doen hebben en dat het daarom voor de Regering van een oud cultuurland als het onze misschien wel eens verstandig kan zijn om, ter wille van de enorme belangen, welke op het spel staan, van Indonesië dingen te gedogen, die wij van een normaal land niet zouden aanvaarden. 'De oudste moet de wijste zijn' kan ook in het verkeer tussen volken gelden.